

Fa algun temps, Teresa, directora d'un col·legi, compartia amb la professora d'expressió plàstica la seva preocupació per la conducta (poc respectuosa, per res col·laboradora i fins i tot agressiva) dels alumnes de secundària. La professora de plàstica creia haver esgotat tot tipus d'estratègies didàctiques per motivar i centrar els seus alumnes adolescents, però no s'apreciava cap resultat. Es trobava francament desorientada. A més, encara li causava més neguit el fet de comprovar que els nois fins i tot mostraven certs dots artístics, visibles tant en els dibuixos espontanis que feien en les seves carpetes com en altres activitats. Simplement semblava que ella no era capaç de fer emergir tota aquella creativitat en el context de la classe de plàstica.

Teresa li va proposar consultar un psicòleg que, des de fora de la institució escolar, pogués aportar alguna pista sobre el comportament insuportable dels joves. El psicòleg treballava en un hospital psiquiàtric prop del col·legi, i amb gust es va prestar a reflexionar amb elles sobre la situació.

No obstant això, quan ja donaven per finalitzada l'entrevista amb l'especialista, aquest els va plantejar un repte insòlit:

—Dieu que els vostres alumnes no són dolents pintant? Se m'acut que tal vegada podrien ajudar-nos a resoldre un problema: resulta que fa poc vam inaugurar un nou pavelló a l'hospital, un pavelló per a nens i nenes. Però, desgraciadament, no tenim recursos per decorar-lo adequadament, i el pavelló és, en aquests moments, poc més que un barracot de ciment fred i gris, molt poc apropiat per acollir nens amb problemes de salut. I si els plantegeu als vostres joves que col·laborin amb nosaltres? I si ens suggereixen murals per alegrar les parets i aconseguim pintura per transformar el barracot en un lloc acollidor?

Animades amb aquesta perspectiva, la directora i la professora de plàstica van començar a imaginar-se el projecte. I poc temps després, en el marc de la classe de plàstica, el psicòleg plantejava directament aquest repte als joves.

De sobte, es va “canviar el xip” a la classe: els alumnes es van posar per primera vegada a treballar de debò i amb entusiasme. A més, conversaven amb els professionals de l'hospital, els quals realment necessitaven la seva col·laboració i esperaven resultats tangibles. El projecte va transcendir la classe de plàstica. Per exemple, a la classe de matemàtiques els alumnes van exercitar les projeccions a escala (no és el mateix dibuixar en un foli que en una paret de 12 metres quadrats!), van haver de calcular la quantitat de pintura necessària i fins i tot van fer una petita campanya econòmica per aconseguir-la.

Per descomptat, els alumnes van aprendre a escollir els dissenys i colors més adequats per a nens petits, posant-se en el seu lloc, i van exercitar més que mai la discussió i el treball en equip, l'organització, i l'autocontrol.

A més, resulta que quan anaven per la ciutat comprant els materials, els comerciants, sorpresos, els preguntaven per a què ho volien, i en més d'una ocasió van col·laborar donant pots de pintura gratuïtament.

Naturalment, no tot el treball es va portar a terme a l'espai de la classe de plàstica. Hi va haver una dedicació forta fora de les hores lectives. L'entusiasme dels joves, del professorat, dels professionals de l'hospital i del conjunt de la comuni-

tat va ser el motor de superació de les dificultats. Els problemes de disciplina i convivència a la classe de plàstica es van esfumar. La decoració del pavelló infantil de l'hospital va ser un èxit rotund i, a més, a causa d'això el col·legi va obtenir una distinció pública.

En reflexionar-hi, la directora i la professora de plàstica van identificar unes quantes raons que expliquen les claus de l'èxit en la millora de l'empatia i de la convivència a l'aula per part dels joves:

- Els joves havien estat convidats a fer una tasca útil per a la comunitat. Havien fet alguna cosa realment “important”... Havien transcendit el “nosaltres” per acostar-se als “altres”.
- El seu compromís, el seu esforç i els seus resultats havien estat valorats i considerats justament, la qual cosa havia augmentat la seva autoestima com a individus i com a grup.
- El centre de l'atenció s'havia desplaçat del seu llombrígol. Tant els professors com els nois havien deixat de donar voltes sobre l'eix del mal comportament dels alumnes.

D'ençà d'aquesta experiència, les classes de plàstica del col·legi s'estructuren sempre a partir d'un projecte social, de manera que els alumnes poden exercir de ciutadans compromesos amb l'entorn: realitzen un servei a la comunitat, consoliden els seus aprenentatges i es millora la convivència a l'aula.

Aquesta metodologia, basada en el foment de l'empatia, es diu “Aprentatge Servei” (ApS).

L'Aprentatge Servei: una oportunitat educativa

Quan un grup de nois es posa a netejar els entorns d'una font envaïda per la brutícia, està fent un **servei**. Quan un grup de nois se'n va d'excursió i estudia la degradació del bosc a

conseqüència de la mà de l'home, està fent un **aprenentatge**.

Però quan un grup de nois pren la decisió de netejar l'indret i a partir d'aquí aprèn a organitzar-se de la millor manera per dur-ho a terme, analitza i interpreta les deixalles que recull, pren consciència del risc de destrucció de la natura, etc., llavors el que està fent és un **Aprentatge Servei**: assoleix un ampli ventall d'aprenentatges a través d'una acció de servei a la comunitat.

L'Aprentatge Servei és la combinació feliç i original de dos mètodes àmpliament coneguts: l'aprenentatge basat en l'experiència i el servei a la comunitat

Tots tenim l'experiència d'haver après un munt de coses quan hem estat implicats en alguna activitat de servei. Per això l'Aprentatge Servei no és una novetat absoluta, sinó la combinació feliç i original de dos mètodes àmpliament coneguts: l'aprenentatge basat en l'experiència i el servei a la comunitat. La novetat rau en l'encadellament d'ambdós elements, no pas en cadascun d'ells, tan coneguts en educació formal i no formal.

Buscant un símil gastronòmic, l'ApS és com el pa amb tomàquet: la barreja de tots dos aliments dóna un resultat significativament diferent i molt més saborós que el que tindríem si mengéssim per separat el pa i el tomàquet.

El Centre Promotor d'Aprentatge Servei de Catalunya aporta aquesta definició:

L'Aprentatge Servei és una proposta educativa que combina processos d'aprenentatge i de servei a la comunitat en un sol projecte ben articulats en què els participants es formen en treballar en necessitats reals de l'entorn amb la finalitat de millorar-lo.

L'ApS és una metodologia educativa inspirada en la filosofia de les pedagogies actives, i és compatible amb altres metodologies i estratègies educatives. No pretén ser la panacea de res, ni la solució globalitzadora a tots els reptes educatius actuals, perquè la multiplicitat de reptes i circumstàncies de la societat actual demana més flexibilitat i modèstia que mai.

Però, com altres mètodes i intervencions pedagògiques necessàries, l'Aprenentatge Servei hauria de ser una oportunitat d'educació per a la ciutadania en algun moment de la vida dels nostres infants i joves.

Per quines raons, doncs, convé impulsar l'ApS?

1. **Per recuperar el sentit social de l'educació**, que ha de servir fonamentalment per millorar la societat. Dit en clau de drets dels infants: per recuperar el dret que tenen els nens a ser educats en la convicció que han de posar les seves millors qualitats al servei dels altres.
2. **Per estendre un concepte democràtic i participatiu de ciutadania** i per fomentar

la consideració dels infants i joves com a potencials ciutadans en actiu.

3. **Per compensar l'ètica de la justícia amb l'ètica de la cura**, la qual té com a valor central la responsabilitat envers un mateix i els altres i dona una rellevància especial a les relacions personals i a la preocupació perquè tothom pugui viure bé.
4. **Per integrar els aspectes cognitius amb els aspectes actitudinals i morals** de l'aprenentatge, evitant la fragmentació i desconexió actual.
5. **Per augmentar la cohesió social** en els barris i poblacions, potenciant la complicitat i la suma dels esforços educatius dels diversos agents, fent-los treballar en xarxa.
6. **Per aprendre millor i remuntar els resultats acadèmics i la motivació envers l'estudi** per part dels joves al nostre país, en veure la utilitat social d'allò que aprenen i sentir-se reconeguts i valorats.
7. **Per fomentar els projectes socials i de voluntariat i augmentar la qualitat dels serveis** a la comunitat que poden fer les entitats socials i ONG pel fet de vincular la seva causa als aprenentatges dels nois.
8. **Per reforçar les bones pràctiques existents i millorar la imatge social dels centres educatius** als barris i poblacions, mostrant la capacitat dels centres per generar canvis a l'entorn.
9. **Per augmentar també la visibilitat i el lideratge dels mestres i educadors** com a dinamitzadors socials.
10. **Per millorar la percepció social** dels adolescents i els joves, sovint estereotipada i estigmatitzada pels mitjans de comunicació.

Roser Batlle Suñer
Llicenciada en Pedagogia
Ashoka Emprendedores Sociales
www.roserbatlle.net

PrisMa

serveis psicopedagògics

Centre d'Atenció al Desenvolupament Infantil i Familiar

▣ Especialistes en les dificultats en
lectoescriptura i matemàtiques

▣ Atenció a les famílies

▣ Orientació a l'entorn escolar

Pl. Poeta Marquina 5, 1r 2a
17002 Girona
Tel. 972 21 64 23

Rbla. Generalitat 45
17220 Sant Feliu de Guíxols
Tel. 972 32 61 75

www.centreprisma.cat
centre@prisma.cat